

բօր տախի իւրով գրւումբարգ, ինքն-
մայի օլաւորու գաւտար ազ միւտտէթ
ղարփընտա, Սմիլալ իզօլա գօմանտա-
սը թանթընտա պուլունմուշ օլան պիր
ֆըրգա տօնանմանա տախիլ օլաւոր-
լար տըր :

—Մէղքիւր տօնանմանն նէրէյէ իր-
աւ զըլընաւոր մալիւմ տէյիլ տիր :

—Լօնարատա պիրախանէնին պի-
րիսի, քէնտի քէնտիսին պիր պիրա ֆը-
շըսընա աթարազ, պօղուլմուշ տուր :

—Լօնարանըն Սթէնտըրտ զաղէ-
թաւը, տիւնա իզլըրինտէ, բօլիթի-
գաւա խուսուսլարտա հէր միլլէթտէն
գիւտտէ չարուզ թանրիզ օլանը, Ֆը-
րանսըզ միլլէթի օլունուլունու պէնա-
տէն սօնա, չէօյլէ էլալէ իյլէմիշ տիր :

—Բարիս զաղէթալարըն մուհար-
րիլըրի, հազըրտա պուլունան մուարա-
զա իւզլըրինէ Եաղտըլարը սըրատա,
«էկէր Ֆրանսա, պիր տէֆա տոհա Պիդ-
մարգըն հազարէթ վէ ալտաթըլարընա
պօնուէ էյէր իսէ, հիւսնի տիւլազ սա-
հիպէսի օլան հիշ պիր գաւտըն, պունտան
սօնա, պիր Ֆրանսըզ գօլթուլունտա
կէօրիւնմէյէ ըազի օլմանաւազ տըր,
տէրլըր :

—Պատ պիւլիւք տուգալըլընը
քեաֆթէյի Եօլլարը իւզլըրինտէ պու-
կիւնէրտէ ֆէվթէլտէ պիր հարէթէթ
միւշաճէտէ օլունմագտա տըր : Նէյլէ
քի հէր պիր մէրթէլտէ, Բէհլուն, Բա-
թաշա վէ Ասանվէյէր վէ Օստան Բա-
թատա գաւտար Եօլլար, ասաքիթ թա-
շըմագ իչին թախիս օլունմուշ տէ-
միր Եօլ արապալարը, իլէ վէ պունլար
տախի ասաքիթ վէ պօրկիր իլէ տօլու-
տալի, Չանն օլունաուլունա նէզալըն,
ասաքիթ, մէղքիւր պիւլիւք տուգալը-
շըն շըմալի թարաֆընտա, Եանի
Բասթատ իլէ Մանան արաքիթա ճէմ
օլմագտա տըրլար :

Ալմանետ խաթիթլարը իւզլըրինտէ օլ-
գաւտար տէմիր Եօլ արապալարը իւզլ-
մէթտէ տիր քի պիր կիւնալ, պիւլիւք
տուգալըլըն պիր սինօրունտան տիկէր
սինօրունա գաւտար 35,000 ասաքիթ իլէ
5,000 ընս պարկիր նազլ օլունապիլմէթ-
տէ իսիշ :

Սօգալարտա պիր թաղըմ Բրուսի-
ալը զապիթունլար, տէլիգանլը ասաքիթ-
լըն թիւֆէնք թալիթինէ ալըշալըմագ-
տա տըրլար :

Պատ պիւլիւք տուգալըլըն վազը
Միւլլէյի նամ մահէլլտէ 25,000 նէ-
ֆէր ասաքիթտէն իւպիթ պիր օրուու
գուրուլաւագ իսիշ :

Ճէնուպ թարաֆընտա ճէմ իտիլէն
տէմիր Եօլ արապալարը, Պատ ասաքի-
թին Բրուսիանըն, Բէն գըլթալընտա մա-
լիք պուլունտուլուն մահէլլտէ նազլ ի-
տէնէթլըր տիր :

Ալաֆրանկա յուլիս 10 տա Բա-
թա գալտալընտա թօնու ասաքիթի-
նին իսթիմալ իտէնէկի կիզլի սիւնլար
իլէ ումուլմէն պիր թալիս ինքա իտիլ-
միշ վէ կիզլի սիւնլարըն էսարընա քիմ
սէ վազըթ օլմասըն իչին թալիս մէյա-
նըն տէօրթ թարաֆը ասաքիթ իլէ գու-
շալըլըն տըր :

—Մանախիթանտ վազը Զլէօ-
լիս նամ նահիւնտէ պիր գաշ կիւնալ
թօլագ պիր մուհաթէյէ պաղըլաւագ
տըր, Պիր չօգ Էնալթլըրտէ հայտուտ-
լուզ թէշէլի իյլէմէթ իչին իթթիֆագ
իթմիշ 1,000 նէֆէր միւթթէհիմիլ տէր-
տէթ օլունմագ իւզլըն հիւքիւմէթ թա-
րաֆընտան արանմագտա տըրլար :

Պու կիւնէ գաւտար 500 քիշի ախզ
ու կիւրիֆթ օլունմուշ տուր : պունլար
554 քիշիլի էօլտիւրմիւշլըր տիր : Մահ-
պէտտէ պուլունան միւթթէհիմիլին սալ
քի քեաֆթէթ տախի ճէնալթլըրինի

իզրար իթմիշ օլաւա, պունլարտան 243
նէֆէրի քաթլէ հիւքիւմէթլար տըր :

Մէղքիւր հայտուտ պիւլիւքիւնին
պաշլընա սէրկէրտէլըրինտէն պիրիսի
պուլունան Բօսզա Սանտօր, Եիւզ գա-
տար ճէնալթլըրտէ պուլունմուշ տուր :

—Պէլիգա օրուուսու, Բրուսիա սի-
նօրուն Եաղընլարընտա վազը Պէլլըրթ-
լօ օրուուկիւնալընտա ճէմ օլմուշ տուր :
Մէղքիւր օրուունուն տէրհալ պիր թա-
պուր Բրուսիա ասաքիթի թարաֆընտան
գուշալարապիլմէթինտէ չիւքէ Եօգ
տուր :

—Տանիմարգաւա պէյիւք պիր
ճօղունլուգ հիւքիւմ իթմէթտէ տիր,
չիւնքի Տանիմարգալըլար, Ֆրանսա ի-
լէ պիրլէշիպ, Բրուսիա գարշը մու-
հարէպէ իթմէթ արընսինտէ պուլուն-
մագտա տըրլար :

Նաթըլ քի մալիւմտիւր Բուսիս,
Տանիմարգա թարաֆըն թուլթմագտա
տըր, չիւնքի Տանիմարգա գըրալընըն
քէրիմէսի, Բուսիսնըն վէլի ահաթ իլէ
էվլէնմիշ օլունուլունտան, մէղքիւր իքի
հիւքիւմար ֆաթիլեալարը պիրպիրլէր
իլէ սըզը պաշլարա պաղընմիշլար տըր :

—Մաթրիտտէն պիւլիթիլթիլիլէնէն,
զալըն, օրաւա տախի թէտաթիքաթթը
հարպիլիլէ միւպաշլըրթ օլունմուշ տուր :

—Բօմատա պուլունան Ֆրանսըզ ա-
սաքիթին Ֆրանսաւա կէօթիլըմէթիւգ-
լէ իքի գըթա վաթօրլար Չիվիթա Վէ-
թիաւա կիտէնէթլըր տիր :

—Բրուսիա վէ Ֆրանսա, Պէլիգա
վէ Լիւքսանպուրկուն պի թարաֆըլը-
նա ըրտալէ իտէնէթլըրին պիւլիթիլթիլըր
տիր : Նըմալ տէնիլիլտէ պուլունան
Ալմանեանըն ֆըրգալի տօնանմալը, ա-
լաֆրանկա յուլիս 15 տէ Պալթիք տէ-
նիլիլէ կիրմիշ տիր :

Ճէնուպի Ալմանեա թարաֆընտան
վէրիլլէնէ ասաքիթին գօմանտանլըլը,
Բրուսիա գրալընըն ժալտուլիլէն, Բիւլէ
օլունմուշ տուր :

—Բօմատա պուլունան Ֆրանսըզ ա-
սաքիթին մըգաւարը, օրթա հիսապլ
6000 նէֆէր տիր :

—Ֆրանսանըն պահրիւսի, 508
սէֆինէթի իւպիթ պուլունմագտա
տըր, պունուն 312 գըլթալը վաթօր-
տուր : Մէղքիւր 312 գըլթա վաթօրլար-
տան 54 գըլթալը զըրհը սէֆինէ տիր,
Թլքմիլ տօնանմա 2,300 փարէ թօն
թաշըմագտա վէ մէղքիւր 508 գըլթա
սէֆինէլըրտէ իսէ 67,000 նէֆէր պահ-
րիւսի ասաքիթի խըմալթ իթմէթտէ տիր :

Բրուսիանըն պահրիւսի կէլիւնէ,
պունուն տօնանմալը, 55 գըլթա վաթօր-
լարտան իւպիթ պուլունմագտա տըր,
պունուն 8 գըլթալը գըրհը կէլիլը
տիր : Թէթմիլ տօնանմա, 600 թօն թա-
շըմագտա տըր :

Նաթըլ քի աիլեալ կէօրիւնմէթտէ
տիր, Բրուսիա, պահրիւսի, Ֆրանսա-
տան չօգ կիրիտէ պուլունմագտա տըր :

—Բօզան տուգալըլը, սէլմինէ
տիւլէն 40,000 նէֆէր ասաքիթի, Բը-
րուսիաւա վիրմէլըլիլ ընտուլիլմիշտիր :

Վիլենտա իւքեան իտէն օնպէշ
պին նէֆէր Ալմանալը ամէլլըր, Ա-
վըթթիա իմէթրաթօրու հաղըլթլըրինէ
պիր լայիհա թաղաթիլ իտէլէք, Բրու-
սիաւա գարշը Եիւրիւլիշ իթմէթլիլի
մալթուպ իյլէմիշլըր տիր :

—Պալիլէթա, մուհարէպէ հէնկա-
մընտա 97,000, Վիւրթիւպիլ 26,000,
Պատ պիւլիւք տուգալըլը 18 000 վէ
չէն տախի 11,000 նէֆէր ասաքիթ շը-
գարապիլմէթտէ տիրլըր, տիլմէթ տիր քի
Բրուսիա, քէնտի օրուունուն, մէղ-
քիւր հիւքիւմէթլըրին ասաքիթին տա-
խի իւպլէ իյլէնէնէք վէ պու սուրէթլը

պիւլիւք պիր գուլլէթ քիւպ իտէնէք
տիր :

—Տանիմարգա հիւքիւմէթին օր-
տուսու 64,000 նէֆէր ասաքիթին իւպ-
լէթ պուլունմագտա տըր : Տանիմար-
գանըն պահրիւսի էյի պիր հալտէ տիր,
չէօյլէ քի, պիւլիւք տօնանմալար, 758
քարէ թօթ թաշըմագտա տըր :

ՏԱԽԻ ԻՑԻ

ԹԻԻԻԲԻԱՆԸ ԳՈՒՎԱԷԹԻ

Լա Թիւրքի զաղէթալար մէղքիւր
իւնվան իլէ աթիտէթի տիգաթալա շա-
նան պէնտի նէշը իյլէմիշ տիր :

Մահը հալին 19 ունտան պիրու,
Բրուսիա իլէ Ֆրանսանըն մուհարէպէ
հալինտէ պուլունմագտա օլունուլարը
ընմէն իլան իսթիլմիշ տիր : Հարիք վա-
ղըա Էվրօպանըն զարպի գըլթալընտա
զուհուր իթմիշ տիր, լաքին Էվրօպա
բօլիթիլթալընտա ընգլիւքալար Պարպտան
Շարգա էսըր օլունուլուն քիմ պիլմէթ :

Պիր չօգ վաղըթալար պիրու Էվրօ-
պաւա զուհուր իթմիշ օլան մուարազա-
լարը չիւրհէպիլ հալ իտէնէք օլան ու-
մուլի ալթիւթլիւք Թիւրքիաւա սի-
րալթ իտէմիշ վէ գալթա Բիրնէն տաղ-
լարը իլէ Պալթիք արաքընտա վէ Աթ-
լանթիք տէնիլիլ իլէ Վիթթիլ արաքըն-
տա մահուտ օլուն տէլի մէմուլ իթ-
մէթ պիւլիւք քիւսթալըլար տըր : Սիւ-
լիւք իթմէթէ պօրճու պուլունտուլուն
թարիքի հիւքիւմէթի սէնիլիլ կէօս-
թիլմէթ հատտիլիլ տէյիլ տիր, լաքին
պիլ էօյլէ իւքեալթ օլմուլուգ տուր քի
Պապը ալի, պուլունտուլուն հալին ա-
ղըրլըլընը հիսա իթմէթտէ վէ քէնտի-
սինի շըզ մագտա օլան թէշիլթէնէ գար-
շը գօնապիլիլ պիր հալէ վազ իյլմէթ
իչին հիշ պիր շէյալէ իհմալ իթմէթտէ
տիր : Պիգ աթիտէթի պահսըմըլլա,
Եալընը, ինքիմալ տըր զալթ Եաղըն
վաղըթտա զուհուր իտէնէք օլան վա-
ղալար միւլաճէհիսիտէ Թիւրքիանըն
նէ հալտէ պուլունմագտալըն թիլթիլի
իթմէթ իսթիլիլ :

Իքիւնի Գաթիլթիլի հիւքիւմարլը-
ղընտան պիրու, Թիւրքիա պիր չօգ
վաղըթ մէյալար մուհարէպէլըրտէ գա-
թիլթալ օլունմալը տըր : Լաքին պու-
նու իլէ պէրապէր, Օսմանլը ասիլթիւ-
տէ հիշ պիր վաղըթ շէնաթ ու ուպու-
տիլթէ Էքսիթ օլմալը տըր : Օսմանլը-
լարըն, Պալիսարաւա հատնալթիլիլ գա-
տար պօղկուն վէրմիշ օլմալարընը սէ-
պէպի, ասաքիթին բէք գուսուրլու սու-
րէթտէ թալիս էօյլէնիլ վէ իտալիլին
նիզալըզ պիր հալտէ պուլունմուշ օլ-
մալար տըր : Հէր նէ հալ իսէ, մէղքիւր
Էքսիլ տէֆա վաղու գալուն պօղկուն-
լուղար, միլլէթին, քէնտի իւզլըրինտէ
օլան Էնիթիլթիլիլ Էքսիլթիլ տիր : օլ
Էնիթիլթիլ քի ասաքիթին, մէյալար
մուհարէպէտէ ֆիւթուլալթ քիւպ իթմէ-
սինէ սէպէպի էվլէլ օլուն :

Ճէննէթմէթաւ սուլթան Մահմուտ
լան հաղըլթլըրի, քէնտի տէնիլթիլ
վէ իսլահաթլարա տօլու հիւքիւմարլը-
ղը կիւնիւնտէ, մէղքիւր գալիթիլիլ
չարէսին, պաղըլ տըր : Ճիւսըր միւ-
ճէտալիլի նիգամ (Սուլթան Մահմուտ)
հէր վաղըթ Ենիլիլ, լաքին աս-
լա քիւնիլին պօնուտուրաղը ալթը-
նա կիրմիշ օլմալարը հալտէ, Օսմանլը
թալիս էօյլէնիլ տիր : Ճիւսըր Էնիլիլ
Սիւլթան, Սիւլթան, Էքսիլթիլ, Անաթա,
Սիւլթան, վէ Բարսուտա կէօ-
րիւնէն օրուու Մահմուտ լան հաղըլթ-
լըրի հիմմէթիլ թալիս էօյլէնիլ օրուու
իտի, Օլ վաղըթտան պաշլաթալարա,
Օսմանլը ասաքիթի, քիւսթալթ իտէնէք

գաւալար թալիս էօյլէնիլ քիւսթալթ, ֆիւ-
թուհալ իտիլ օլունուլուն անլալըլը
տըր : Պու կիւնքի կիւն, Օսմանլը օր-
տուսու, գալիթալարըն վէ ասիլթիլին
գօլունա պուլլէթ վիւրէն վէ Եիւրէյէ
հաւալթ պալա իտէն ֆիւթուհալթ գիւր-
լէրի (յիշատակ) իլէ իթթիլար իյլէմէթ-
տէ տիր :

Սաւալա մուհարէպէսի, Ենիլի սի-
լահալար մէյալար շըգարալար, գալթա
իթմէնիլ ուսուլթիլ թէպտիլ իյլէմիշ տիր :
Ճիւսըր Ենիլի ուսուլ, Օսմանլը ասա-
քիթիլին թալիս թալիս զալթ մուլթա-
պըզ կէլմէթտէ տիր :

Օսմանլը ասիլթիլ էյի պէլթիլ պօ-
ղար, թիւֆէնիլին սէլթը, անը գուլ-
լանմալը պիլթը, վէ մուհարէպէտէ սըր-
պէթ սուրէթտէ հարէթէթ իթմէթ իւ-
թէր, հէր պիր թալտան, հէր պիր չա-
լը չըրըրտան, հէր պիր սարալ մահէլլ-
տէն իսթիլթալտէ իթմէթլիլի պիլթը : պու
սէպէպտէն, մուհարէպէլըրտէ շէհր Եա-
լաւա գալա մուհարէպէ իթմէթլիլ քիւսթալթ
հարէթ քիւպ իյլէմիշ տիր : Նաթըլ քի Ա
քիաւա Նաթիլթիլ պալթիլթը կէրի
սիւրթիլթիլիլ, Սիլթիլթիլ իտա օր-
տուսուտէ գալթիլ հիւքիւմ օլունմուշ պիր
ատալ կիպի թիւֆէնիլ թուլթմուշ վէ
Բարսուտա իսէ աճըլա տաւանալթա-
րազ, թէպիլմէ մէնպուր օլուն տուր :
Իտի, Ենիլի սիւնլարըն իքմալէ վար-
արըրլմալընտան, անլըրին չարուզ ու-
րէթտէ ուզալարա գուրըն անլթալըն-
տան չու նէլթիլ հաթըլ օլմուշ տուր :
չէօյլէ քի, սիւնիլի գուլլանտան ասաքիթ
պունտան պէլթիլ մուհարէպէլըրտէ չօգ-
լուգ իլ կէօրէմէյիպ, մուղալի օլարազ
պէլթիլ պօղտան ասիլթիլ չօգ իլ կէօրէ-
նէթլըր տիր : Պիւլիւք պօղմագ ֆիւնի
Ֆրանսըզ, իթմալա վէ Օսմանլը ասիլթ-
իլ կիպի աղըլլը ասիլթիլ չօգ իւն-
աղըլլը տըր, լաքին, Բուս ասիլթիլ իլին
չօգ թէշիլթիլ տիր : չիւնքի Բուս աս-
իլթիլ, քէնտիսին, թէթմիլ պիր նէնէ-
նին պիր գէրիլթիլ մագալթիլտա ատալ ի-
տէրէք, տալիլ պուլունտուլուն գօլ
պօղկուն վիրտիլթտէ նէ Եալաւալընը
շաշըրը :

Պունա իւպլէ իլ, Օսմանլը ասիլթ-
իլին, հիւքիւմարը վէ մէղքիլի հաթ-
ղընտա օլան ուպուտիլթիլ, Էնիլի գա-
նաթ օլմալար, ասաքի իյլմէթի, չա-
փուգլուղու վէ ուզուն վաղըթ հարէ-
թէթտէ պուլունմալըն, իլթիլ օլ վա-
ղըթ չիւրհէպիլ տիր մէյալար մուհա-
րէպէտէ զալթալ կիւնիլ իսթիլթիլ
օլունտան :

Օսմանլը տօնանմալար, պու կիւնքի
կիւն պիր չօգ սէֆինէլըրտէն իւպիթթիլ
պուլունմագտա տըր : մէղքիւր տօնան-
մա, Էվրօպանըն իւլիւնիւ վէ տիւն-
եանըն տէօրիլթիլ տօնանմալար տըր,
ինիլթիլ վէ Ֆրանսըզ տօնանմալարը,
Ֆրանսանըն Եալաւա իսթիլթիլթարըն
Էնիլիլ մէլալ իթթիլթտէ մալթ պուլուն-
տուլարը Եալթիլթիլ մուհարէպէ իյ-
լէմէթ իչին տիւնեանըն քեաֆթէյի
տէնիլթիլտէ Էթթիլ պէրի տաղըլմաւա
պօրճու պուլունմագտա տըրլար : լաքին
մուղալիլ օլարազ, Օսմանլը տօնան-
մալար, ատալար, պօղալար, վէ Էն-
մանլար իլէ տօլու վէ ուլթագ պիր մա-
հէլլի մուհարէպէ իթմէյէ պօրճու
տուր : մէղքիւր տօնանմա, Էօյլէ պիր
ուլթագ մահէլլտէ սուհուլթիլ զալթիլթ-
սինի թէտալթիլ իտէպիլթիլ վէ ֆէլթթիլթ
վաղըթիլտէ տալիլ թէշիլթիլտէն գուր-
թուլարալթիլ : Տէնիլթիլ օլան մուհարէ-
պէ, գարաւա օլան մուհարէպէ կիպի,
պունտան օն սէնիլ աղտէմ նէ հալտէ ի-
տի իսէ, չիլմտի անտէն քեալթիլթիլ ֆարգ-
լը տըր : Չըրհը կէմի, օրուունտան
Եալըլը կիւնիլ Ենիլի կէլմիշ օլունու-

(3) Առաջնորդաց այս աղաւաղ վիճակին
վարդաթեան այս մասին ունեցած տար-
ածութեան նկատմամբ կարդա Օրադորի 186
Իւ երրորդ երես երկրորդ էջը :

